

Dosarul nr. 2ra-328/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău sediul Rîșcani (jud. M. Gandrabur)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, G. Dașchevici, A. Bostan)

DECIZIE

21 aprilie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Mariana Pitic
Ala Cobăneanu

examinând recursul declarat de Anghela Cerneavschi, reprezentată de
avocatul Sergiu Coptu

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Mariei Cerneavschi, în
interesele lui Constantin Cerneavschi împotriva Angheliei Cerneavschi cu privire la
declarată nulitatea contractului de vânzare-cumpărare

împotriva deciziei din 2 decembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care
a fost admis apelul declarat de Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin
Cerneavschi, casată hotărârea din 5 martie 2019 a Judecătoriei Chișinău sediul
Rîșcani și emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost admisă

constată:

La 18 aprilie 2018, Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin
Cerneavschi a depus cerere de chemare în judecată împotriva Angheliei
Cerneavschi, intervenient accesoriu notarul public Ana Patlavschi cu privire la
declarată nulității contractului de vânzare-cumpărare.

În motivarea acțiunii a invocat că la 30 octombrie 2015, între Constantin
Cerneavschi și Anghela Cerneavschi a fost încheiat un contract de vânzare-
cumpărare, prin care primul a înstrăinat ultimei $\frac{1}{4}$ cotă-parte din casa de locuit cu o
odaie, situată în mun. XXXXX, str. XXXXX.

Prețul imobilului negociat a fost stabilit de 70 000 de lei, dintre care 20 000
de lei au fost primiți de vânzător la momentul încheierii contractului, iar restul
sumeii de 50 000 de lei urma să fie primită lunar în tranșe a câte 3 000 de lei lunar.

A relatat că contractul menționat a fost încheiat peste câteva zile după ce Constantin Cerneavschi a revenit de la tratament de la XXXXX, fapt care era cunoscut de către Anghela Cerneavschi, dar care făcea tot posibilul să îl depoziteze pe el de imobil.

A considerat că notarul nu putea întocmi un asemenea contract de vânzare-cumpărare, deoarece casa este alcătuită dintr-o odaie și nu au fost determinate nici cotele-părți ideale din acest imobil și nici nu a fost stabilit care parte din el a fost înstrăinată.

Și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 216, 217, 225, 228 Cod civil, art. 5, 7, 38, 166, 167 CPC.

A solicitat Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi admiterea acțiunii și declararea nulă a contractului de vânzare-cumpărare nr. 5782 din 30 octombrie 2015, încheiat între Constantin Cerneavschi și Anghela Cerneavschi, autentificat de notarul public Ana Patlavschi.

Prin hotărârea din 5 martie 2019 a Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani, a fost respinsă acțiunea ca neîntemeiată.

Au fost încasate de la Maria Cerneavschi în beneficiul Angheliei Cerneavschi cheltuielile de asistență juridică în mărime de 4 000 de lei.

Prin decizia din 2 decembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost admisă.

A fost declarat nul contractul de vânzare-cumpărare nr. 5782, încheiat la 30 octombrie 2015 între Constantin Cerneavschi și Anghela Cerneavschi, a ¼ cotă parte din casa de locuit individuală, cu numărul cadastral XXXXX, cu suprafața de 33,20 m² din mun. XXXXX, str. XXXXX.

A fost dispusă restituția civilă, cu încasarea de la Constantin Cerneavschi în beneficiul Angheliei Cerneavschi a sumei de 65 000 de lei, primită conform contractului.

Au fost încasate de la Anghela Cerneavschi în beneficiul lui Constantin Cerneavschi cheltuielile de judecată, compuse din taxa de stat achitată la depunerea acțiunii în mărime de 150 de lei și cheltuielile de efectuare a expertizei în cuantum de 1 078 de lei.

La 12 ianuarie 2021, Anghela Cerneavschi, reprezentată de avocatul Sergiu Coptu a declarat recurs împotriva deciziei din 2 decembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe sau cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia recurată, considerând-o ilegală, neîntemeiată și pasibilă de a fi casată, deoarece a avut loc încălcarea esențială a normelor de drept material în forma interpretării eronate și aplicării incorecte a normelor de drept material și încălcarea normelor de drept

procedural ce constau în examinarea cauzei civile în ordine de apel în lipsa ei ca parte a procesului civil, în situația când a fost emisă dispoziția de către președintele Curții de Apel Chișinău din 30 noiembrie 2020, prin care a fost dispusă instituirea unui regim special de muncă a instanței de apel cu examinarea numai a unor categorii de cauze civile și cauze, printre care pricina civilă cu participarea sa și a intimaților nu cădea, reieșind din specificul ei și etapa de examinare la care se afla până la instituirea regimului special de muncă.

Încălcarea normelor de drept procedural constă și în săvârșirea altor încălcări de procedură, care au condus la soluționarea greșită a cauzei civile și încălcarea drepturilor fundamentale ale omului, în cazul de față ale ei ca parte a procesului civil.

A considerat că examinarea cauzei civile în ordine de apel în absența unei părți la proces, în cazul de față a ei în calitate de intimată, fiindu-i comunicat, prin intermediul grefierii judecătorului raportor, că nu va avea loc ședința instanței de apel din cauza instituirii unui regim special de muncă în legătură cu situația sanitar-epidemiologică și starea de urgență în sănătate publică instituită.

A indicat că a fost plasată dispoziția președintelui Curții de Apel Chișinău din 30 noiembrie 2020 privind instituirea unui regim special de muncă reieșind din circumstanțele de fapt expuse și prin care s-a dispus amânarea examinării cauzelor civile cu participarea părților, inclusiv și a cauzei civile între ea și Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi, ceea ce constituie o încălcare a normelor de drept procedural și poate servi drept temei pentru casarea deciziei instanței de apel cu remiterea cauzei civile la rejudecare în instanța de apel în alt complet de judecată, cu mențiunea ca la rejudecarea cauzei să se citeze legal toate părțile procesului.

A opinat că i-a fost încălcat dreptul său de acces liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, în situația în care examinarea cauzei în ordine de apel după ce a fost efectuată expertiza XXXXX, când numai a depus referință la cererea de apel depusă de Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi, nu a participat la examinarea cauzei civile în ordine de apel în mod efectiv și a fost lipsită efectiv de posibilitatea de a se expune nemijlocit instanței de apel, în special după concluziile expertizei psihiatrice.

Un alt temei procedural de casare a deciziei instanței de apel constă în faptul că, în cadrul examinării cauzei civile în prima instanță, nici Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi, și nici personal Constantin Cerneavschi, care s-a prezentat la câteva ședințe de judecată, nu au solicitat dispunerea efectuării expertizei XXXXX, deși a avut o asemenea posibilitate.

A declarat că Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi a solicitat dispunerea de către instanța de apel a efectuării expertizei XXXXX, fiind invocate motive neîntemeiate, iar din punct de vedere procedural, acest demers a fost depus târziu, întrucât în prima instanță nu a fost solicitată dispunerea efectuării unei astfel de expertize.

La fel, a reiterat că nu a există niciun temei prevăzut de lege pentru a fi anulat contractul de vânzare-cumpărare a cotei-părți din bunul imobil din 30 octombrie 2015, încheiat între ea și Constantin Cerneavschi.

A accentuat că Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi nu a confirmat toate circumstanțele de fapt și de drept invocate ca temei al pretențiilor sale expuse în acțiunea civilă prin probe veridice și certe.

La 4 februarie 2021, prin intermediul oficiului poștal, Maria Cerneavschi a depus referință la recursul declarat de Anghela Cerneavschi, solicitând declararea recursului ca fiind inadmisibil.

La 26 februarie 2021, notarul Ana Patlavschi a depus referință la recursul declarat de Anghela Cerneavschi, menționând că nu există niciun temei de drept de a declara nul contractul de vânzare-cumpărare nr. 5782 din 30 octombrie 2015.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 12 ianuarie 2021 împotriva deciziei din 2 decembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău în termenul legal (f. d. 20-38, vol. II)

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit prevederilor art. 432 alin. (3) lit. b) CPC, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată.

După cum rezultă din materialele cauzei, Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi, înaintând acțiunea în judecată împotriva Angheliei Cerneavschi a solicitat declararea nulă a contractului de vânzare-cumpărare nr. 5782 din 30 octombrie 2015, încheiat între Constantin Cerneavschi și Anghela Cerneavschi, autentificat de notarul public Ana Patlavschi. (f. d. 4-5, vol. I)

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a ajuns la concluzia netemeinicii acțiunii și a respins cererea de chemare în judecată a Mariei Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi împotriva Angheliei Cerneavschi cu privire la declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare și

a încasat de la Maria Cerneavschi în beneficiul Angheliei Cerneavschi cheltuielile de asistență juridică în mărime de 4 000 de lei. (f. d. 105, 109-116, vol. I)

Judecând apelul declarat de către Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi, instanța de apel a admis apelul, a casat integral hotărârea primei instanțe și a pronunțat o nouă hotărâre, prin care a admis acțiunea Mariei Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi, a declarat nul contractul de vânzare-cumpărare nr. 5782, încheiat la 30 octombrie 2015 între Constantin Cerneavschi și Anghela Cerneavschi, a ¼ cotă parte din casa de locuit individuală, cu numărul cadastral XXXXX, cu suprafața de 33,20 m² din mun. XXXXX, str. XXXXX, a fost dispusă restituția civilă, cu încasarea de la Constantin Cerneavschi în beneficiul Angheliei Cerneavschi a sumei de 65 000 de lei, primită conform contractului, a încasat de la Anghela Cerneavschi în beneficiul lui Constantin Cerneavschi cheltuielile de judecată, compuse din taxa de stat achitată la depunerea acțiunii în mărime de 150 de lei și cheltuielile de efectuare a expertizei în cuantum de 1 078 de lei. (f. d. 5, 6-13, vol. II)

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, instanța de recurs constată că soluția a fost dată de către instanța de apel cu încălcarea normelor de drept procedural.

În susținerea acestei concluzii se va reține că prin Hotărârea nr. 35 din 27 noiembrie 2020 a Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică, a fost declarată starea de urgență în sănătate publică pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe perioada 30 noiembrie 2020 – 15 ianuarie 2021.

Conform pct. 9 din hotărârea precitată, a fost dispus conducătorilor instituțiilor publice și private, stabilirea unui regim flexibil sau special de lucru, cu atragerea la serviciu a personalului strict necesar pentru asigurarea funcționalității instituției și a personalului activitatea căruia necesită prezența obligatorie la serviciu.

Ca urmare, întru executarea Hotărârii nr. 35 din 27 noiembrie 2020 a CNESP, Președintele Curții de Apel Chișinău a emis Dispoziția nr. 44 din 30 noiembrie 2020, prin care a fost dispus ca în perioada 30 noiembrie 2020 – 15 ianuarie 2021, Curtea de Apel Chișinău va activa în regim special.

Se va menționa că respectiva dispoziție a fost publicată și pe pagina web a Curții de Apel Chișinău (<https://cac.instante.justice.md/>).

Așadar, potrivit pct. II.1 din dispoziția menționată, în perioada 30 noiembrie 2020 – 15 ianuarie 2021, Curtea de Apel Chișinău va examina doar următoarele categorii de cauze: *în materie civilă (drept comun, contencios administrativ, insolabilitate)* vor fi examinate doar cauzele, care, potrivit legii, pot fi examinate *în procedură scrisă (fără participarea părților)*, în recurs, în revizuire, cauzele cu valoare redusă, cauzele electorale, conflictele de competență, cererile de strămutare a cauzelor la o altă instanță, cererile de recuzare înaintate judecătorilor instanței de fond în cazul în care în prima instanță nu este eligibil alt judecător pentru examinarea unor atare cereri. La fel, vor fi examinate cauzele aflate în *faze*

avansate de examinare (pledoarii, replici, pronunțare), cauzele în cadrul cărora a fost admisă cererea privind accelerarea procedurii de examinare a cauzei, adopțiile.

De asemenea, în conformitate cu pct. II.4 din dispoziția invocată, judecarea cauzelor civile (drept comun, contencios administrativ, insolabilitate), penale și contravenționale, care nu cad sub incidența punctelor II.1, II.2 și II.3 din prezenta dispoziție, va fi reluată din oficiu, după încetarea stării de urgență, cu fixarea termenelor de judecată și citarea părților.

La caz, potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 2 decembrie 2020 a instanței de apel, rezultă că apelul declarat de Maria Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi a fost examinat în ședință publică (f. d. 2-4, vol. II)

Din conținutul procesului-verbal al ședinței de judecată rezultă și faptul că prezenta cauză a fost examinată cu participarea apelantului, în ședință nefiind prezentă intimata Anghela Cerneavschi, instanța dispunând examinarea cauzei în absența ultimei cu mențiunea că aceasta a fost citată în mod legal (f. d. 2, vol. II).

Distinct de aceste constatări, instanța de recurs conchide că examinarea prezentei cauze în instanța de apel a avut loc cu încălcarea prevederilor Hotărârii nr. 35 din 27 noiembrie 2020 a CNESP, cât și a Dispoziției nr. 44 din 30 noiembrie 2020 a Președintelui Curții de Apel Chișinău, executarea cărora este obligatorii.

Or, cauza dată nu se include în categoria celor menționate la pct. II.1 a Dispoziției nr. 44 din 30 noiembrie 2020 a Președintelui Curții de Apel Chișinău, fiind cert că examinarea cauzei cu participarea părților la data de 2 decembrie 2020, a început de la etapa dezbaterilor judiciare, în condițiile art. 377 CPC (f. d. 2-4 vol. II).

Ca urmare, este cert faptul că examinarea cauzei respective de către instanța de apel la data de 2 decembrie 2020 a fost una arbitrară și abuzivă.

Mai cu seamă că recurenta, în cererea de recurs, a motivat neprezența ei în ședința de judecată la data respectivă și prin faptul că, anterior examinării cauzei în ședință publică, la 1 decembrie 2020, reprezentantul său, avocatul Sergiu Coptu, a luat legătura telefonică cu grefiera judecătorului raportor cu privire la petrecerea ședinței de judecată, fiindu-i comunicat că aceasta nu va avea loc dar va fi amânată din oficiu, iar ulterior vor fi înștiințați despre data următoarei ședințe de judecată.

Astfel fiind, este evident că prin emiterea deciziei din 2 decembrie 2020, instanța de apel nu a asigurat disponibilitatea în drepturi a participaților la proces, ce constă în posibilitatea, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare și, astfel, a admis încălcarea prevederilor art. 27 alin. (1) din CPC.

În consecință, Colegiul notează că instanța de apel nu a garantat intimitei posibilitatea de a fi prezentă în ședința de judecată, de a participa la dezbaterile judiciare, de a da explicații pe cazul dat și de a înainta obiecții, după caz, în sensul prevederilor art. 56, art. 382 și art. 384 CPC.

În acest sens, jurisprudența CtEDO accentuează necesitatea acordării posibilității justițiabililor de a-și pleda cauza cu eficiența dorită. Adițional, Colegiul accentuează că procesul echitabil presupune asigurarea, garantarea și respectarea principiilor contradictorialității, egalității armelor în proces.

Or, dreptul la un proces echitabil, așa cum apare enunțat în cuprinsul art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, reprezintă o noțiune vastă, care înglobează garanții procedurale de care se bucură orice persoană în vederea valorificării drepturilor și libertăților sale. Contradictorialitatea procedurii este esențială pentru respectarea exigențelor unui proces echitabil, or, se poate deduce că contradictorialitatea procedurii nu reprezintă decât un aspect particular al egalității armelor, egalitate care implică dreptul de a avea acces la dosar, de a fi prezent la propriul proces, administrarea echitabilă a probelor, etc. Având în vedere că o procedură contradictorie presupune dreptul părților de a disputa orice act, probă sau observație prezentate judecătorului și care pot influența decizia acestuia, este necesară asigurarea accesului la dosarul cauzei, dreptul părților de a fi prezente la propriul proces, dreptul acestora de a discuta/explica/combate poziția părții oponente.

În jurisprudența sa, CtEDO a punctat că citarea necorespunzătoare a părților de a participa la judecarea cauzei, a dus la încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție (a se vedea *mutatis mutandis* Russu vs. Moldova, nr. 7413/05, § 27, 13 noiembrie 2008; Godorozea vs. Moldova, nr. 17023/05, § 31, 6 octombrie 2009 și Rassohin vs. Moldova, nr. 11373/05, § 34, 18 octombrie 2011).

Subsecvent, Colegiul notează că prin examinarea cauzei în ordine de apel în lipsa apelantului a fost încălcat și dreptul la apărare, garantat de art. 26 Constituție, care reprezintă principala garanție a unui proces echitabil, fără de care tranșarea litigiului în mod judicios nu ar fi posibilă.

Față de cele de precedent, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și de a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel, deoarece eroarea judiciară nu poate fi corectată de instanța de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Anghela Cerneavschi, reprezentată de avocatul Sergiu Coptu.

Se casează decizia din 2 decembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Mariei Cerneavschi, în interesele lui Constantin Cerneavschi împotriva Angheliei Cerneavschi cu privire la declararea

nulității contractului de vânzare-cumpărare, cu remiterea cauzei pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecători.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Mariana Pitic

Ala Cobăneanu